Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA

z dne 19. maja 2021 *

„Državne pomoči – Portugalski trg zračnega prevoza – Pomoč, ki jo je Portugalska dodelila družbi TAP zaradi pandemije COVID-19 – Državno posojilo – Sklep o nenasprotovanju – Točka 22 Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah – Družba, ki je del skupine – Posebne težave, ki niso posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v skupini – Težave, ki so prehude, da bi jih lahko odpravila skupina sama – Obveznost obrazložitve – Ohranitev učinkov sklepa“

V zadevi T-465/20,

Ryanair DAC s sedežem v Swordsu (Irska), ki jo zastopajo E. Vahida, F.-C. Laprévote, S. Rating, I.-G. Metaxas-Maranghidis in V. Blanc, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopajo L. Flynn, V. Bottka in S. Noë, agenti,

tožena stranka,

ob intervenciji

Francoske republike, ki jo zastopata P. Dodeller in E. de Moustier, agenta,

Republike Poljske, ki jo zastopa B. Majczyna, agent,

in

Portugalske republike, ki jo zastopajo L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa in S. Jaulino, agenti, skupaj z N. Mimosom Ruizom, odvetnikom,

intervenientke,

zaradi tožbe na podlagi člena 263 PDEU za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije C(2020) 3989 final z dne 10. junija 2020 v zvezi z državno pomočjo SA.57369 (2020/N) – COVID-19 – Portugalska – Pomoč družbi TAP,

SPLOŠNO SODIŠČE (deseti razširjeni senat),

v sestavi M. van der Woude, predsednik, A. Kornezov, E. Buttigieg, sodnika, K. Kowalik-Bańczyk, sodnica, in G. Hesse (poročevalec), sodnik,

* Jezik postopka: angleščina.

sodni tajnik: P. Cullen, administrator,

na podlagi pisnega dela postopka in obravnave z dne 9. decembra 2020

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

1 Portugalska republika je 9. junija 2020 Evropski komisiji v skladu s členom 108(3) PDEU priglasila ukrep pomoči v obliki bodisi državnega posojila bodisi kombinacije takega posojila in državnega poroštva v višini največ 1,2 milijarde EUR (v nadaljevanju: zadevni ukrep), namenjenega družbi Transportes Aéreos Portugueses SGPS SA (v nadaljevanju: upravičenka oziroma prejemnica).

2 Namen zadevnega ukrepa je bil zagotoviti preživetje upravičenke, to je matične družbe in delničarke 100 odstotkov družbe Transportes Aéreos Portugueses SA (v nadaljevanju: TAP Air Portugal) čez obdobje šestih mesecev, od julija 2020 do decembra 2020. Na dan sprejetja izpodbijanega sklepa je bila polovica delnic upravičenke v lasti družbe Participações Públicas SGPS SA (v nadaljevanju: Parpública), ki je upravljala deleže portugalske države. 45 % delnic upravičenke je bilo v lasti konzorcija Atlantic Gateway SGPS Lda (v nadaljevanju: AGW), 5 % delnic pa v lasti drugih delničarjev. Zadevni ukrep se nanaša na posojilno pogodbo, sklenjeno med drugim med Portugalsko republiko kot posojilodajalko, družbo TAP Air Portugal kot posojilojemalko in upravičenko kot porokom. Pri posojilni pogodbi lahko kot delničarja upravičenke sodelujeta tudi konzorcij AGW in družba Parpública.

3 Komisija je 10. junija 2020 sprejela Sklep C(2020) 3989 final v zvezi z državno pomočjo SA.57369 (2020/N) – COVID-19 – Portugalska – Pomoč družbi TAP (v nadaljevanju: izpodbijani sklep), s katerim je po ugotovitvi, da zadevni ukrep pomeni državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, preučila združljivost tega ukrepa z notranjim trgom zlasti glede na člen 107(3)(c) PDEU in na svoje Smernice o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje nefinančnih podjetij v težavah (UL 2014, C 249, str. 1, v nadaljevanju: Smernice). Komisija je zadevni ukrep razglasila za združljiv z notranjim trgom.

Postopek in predlogi strank

4 Družba Ryanair DAC je 22. julija 2020 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

5 Tožeča stranka je z vlogo, ki je v sodno tajništvo Splošnega sodišča prispela istega dne, predlagala, naj se ta tožba obravnava po hitrem postopku v skladu s členoma 151 in 152 Poslovnika Splošnega sodišča. Splošno sodišče (deseti senat) je s sklepom z dne 11. avgusta 2020 predlogu za obravnavanje po hitrem postopku ugodilo.

6 Komisija je 26. avgusta 2020 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila odgovor na tožbo.

7 Tožeča stranka je na podlagi člena 106(2) Poslovnika 31. avgusta 2020 vložila obrazložen predlog za obravnavo.

8 Splošno sodišče je na predlog desetega senata na podlagi člena 28 Poslovnika odločilo, da zadevo predodeli razširjenemu senatu.

9 Portugalska republika, Francoska republika in Republika Poljska so 17. septembra 2020, 21. oktobra 2020 oziroma 22. oktobra 2020 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile predloge za intervencijo v tej zadevi v podporo predlogom Komisije. Predsednik desetega senata Splošnega sodišča je s sklepoma z dne 1. oktobra 2020 oziroma 3. novembra 2020 dovolil ti intervenciji.

10 Portugalski republiki, Francoski republiki in Republiki Poljski je bila z ukrepi procesnega vodstva z dne 13. oktobra 2020 oziroma 4. novembra 2020 na podlagi člena 154(3) Poslovnika dovoljena vložitev intervencijske vloge.

11 Portugalska republika je v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila intervencijsko vlogo 28. oktobra 2020, Francoska republika in Republika Poljska pa sta jo vložili 19. novembra 2020.

12 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– izpodbijani sklep razglasi za ničen;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

13 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

14 Francoska republika predlaga, naj se tožba v delu, v katerem se z njo izpodbija utemeljenost izpodbijanega sklepa, razglasi za nedopustno, v preostalem pa zavrne. Podredno predlaga, naj se tožba v celoti zavrne.

15 Republika Poljska in Portugalska republika tako kot Komisija predlagata, naj se tožba zavrne kot neutemeljena.

Pravo

Dopustnost

16 Tožeča stranka v točkah 33 in 34 skrajšane tožbe trdi, da ima procesno upravičenje kot „zadevna stranka“ in ohranja pravni interes, ki izhaja iz varstva procesnih pravic, ki jih ima v zvezi s tem na podlagi člena 108(2) PDEU.

17 Tožeča stranka naj bi namreč bila „zadevna stranka“ v smislu člena 108(2) PDEU in „zainteresirana stranka“ v smislu člena 1(h) Uredbe Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 [PDEU] (UL 2015, L 248, str. 9), ker naj bi dodelitev državnega posojila matični družbi družbe TAP Air Portugal vplivala na njene interese. Pomoč, dodeljena upravičenki, naj bi družbi TAP Air Portugal omogočila, da ostane na trgu kot subvencionirana konkurentka tožeče stranke. V nasprotju z družbo TAP Air Portugal naj tožeča stranka, njena glavna konkurentka na Portugalskem, ne bi prejela državnega posojila. Zato naj bi bila prizadeta v smislu odobritve posojil in pogojev posojil, zlasti glede njihove obrestne mere.

18 Zato naj bi imela na podlagi člena 263, četrti odstavek, PDEU pravico vložiti ničnostno tožbo zoper sklep o razglasitvi zadevne pomoči za združljivo z notranjim trgom, ki je bil sprejet brez uvedbe formalnega postopka preiskave, kakršen je izpodbijani sklep.

19 Komisija ne izpodbija dopustnosti tožbe.

20 Šteti je treba, da ni dvoma o dopustnosti te tožbe, ker želi tožeča stranka z njo dokazati, da bi Komisija morala uvesti formalni postopek preiskave iz člena 108(2) PDEU.

21 V okviru postopka preverjanja iz člena 108 PDEU je namreč treba ločiti dve fazi. Na eni strani gre za fazo predhodne preučitve iz člena 108(3) PDEU, s katero je Komisiji omogočeno, da si ustvari prvo mnenje o združljivosti zadevne pomoči. Na drugi strani gre za formalni postopek preiskave iz člena 108(2) PDEU, s katerim je Komisiji omogočeno, da pridobi popolne informacije o podatkih v zadevi. Pogodba DEU obveznost Komisije, da zadevne stranke pozove k predložitvi pripomb, določa le v okviru tega postopka (sodbe z dne 19. maja 1993, Cook/Komisija, C-198/91, EU:C:1993:197, točka 22; z dne 15. junija 1993, Matra/Komisija, C-225/91, EU:C:1993:239, točka 16, in z dne 15. oktobra 2018, Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters in drugi/Komisija, T-79/16, neobjavljena, EU:T:2018:680, točka 46).

22 Če se formalni postopek preiskave ne uvede, je zainteresiranim strankam, ki bi lahko v tej drugi fazi vložile stališča, ta možnost odvzeta. Da se to prepreči, jim je priznana pravica, da pred sodišči Evropske unije izpodbijajo sklep Komisije, da ne bo uvedla formalnega postopka preiskave. Tako je tožba za razglasitev ničnosti sklepa, izdanega na podlagi člena 108(3) PDEU, ki jo vloži zainteresirana stranka v smislu člena 108(2) PDEU, kadar želi tožeča stranka tako zaščititi postopkovne pravice, ki jih črpa iz te določbe, dopustna (glej sodbo z dne 18. novembra 2010, NDSHT/Komisija, C-322/09 P, EU:C:2010:701, točka 56 in navedena sodna praksa).

23 V obravnavani zadevi Komisija ni uvedla formalnega postopka preiskave in tožeča stranka v okviru četrtega tožbenega razloga navaja kršitev svojih postopkovnih pravic. Glede na člen 1(h) Uredbe 2015/1589 podjetje, ki je konkurenčno upravičencu do ukrepa pomoči, nesporno spada med „zadevne stranke“ v smislu člena 108(2) PDEU (sodbi z dne 18. novembra 2010, NDSHT/Komisija, C-322/09 P, EU:C:2010:701, točka 59, in z dne 3. septembra 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland in drugi/Komisija, C-817/18 P, EU:C:2020:637, točka 50).

24 V obravnavani zadevi ni sporno, da med tožečo stranko in družbo TAP Air Portugal obstaja konkurenčno razmerje. Tožeča stranka je tako trdila, ne da bi ji kdo ugovarjal, da od leta 2003 sodeluje pri letalskem pokrivanju Portugalske in da je leta 2019 na portugalskih linijah prepeljala 10,9 milijona potnikov. Med strankama tudi ni bilo sporno, da je bila tožeča stranka najpomembnejša konkurentka družbe TAP Air Portugal in da sta si ti družbi leta 2019 neposredno konkurirali na 32 linijah. Tožeča stranka je tudi poudarila, da je njen vozni red za poletje 2020, ki je bil sestavljen pred zdravstveno krizo, vseboval 126 linij z odhodom s 5 portugalskih letališč. Tožeča stranka je zato zainteresirana stranka, ki ima interes za varstvo procesnih pravic, ki jih ima na podlagi člena 108(2) PDEU.

25 Zato je treba tožbo dopustiti v delu, v katerem se tožeča stranka sklicuje na kršitev svojih procesnih pravic.

26 Tožeča stranka v utemeljitev tožbe navaja pet tožbenih razlogov, od katerih se prvi nanaša na napačno uporabo točk 8 in 22 Smernic, drugi na kršitev člena 107(3)(b) PDEU, tretji na kršitev načel prepovedi diskriminacije, svobode opravljanja storitev in svobode ustanavljanja, četrti na napačno uporabo člena 108(2) PDEU, peti pa na kršitev obveznosti obrazložitve v smislu člena 296 PDEU.

27 V tem okviru je treba ugotoviti, da je četrti tožbeni razlog, katerega izrecni namen je doseči spoštovanje procesnih pravic tožeče stranke, dopusten glede na to, da je tožeča stranka zainteresirana stranka. Tožeča stranka lahko namreč za varstvo postopkovnih pravic, ki jih ima v okviru formalnega postopka preiskave, navaja tožbene razloge, ki kažejo na to, da bi presoja informacij in elementov, s katerimi Komisija je ali bi lahko razpolagala med predhodno fazo preučitve priglašenega ukrepa, morala povzročiti dvome o združljivosti tega ukrepa z notranjim trgom (glej v tem smislu sodbe z dne

22. decembra 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, točka 81; z dne 9. julija 2009, 3F/Komisija, C-319/07 P, EU:C:2009:435, točka 35, in z dne 6. maja 2019, Scor/Komisija, T-135/17, neobjavljena, EU:T:2019:287, točka 73).

28 V zvezi s tem je treba opozoriti, da ima tožeča stranka, da bi dokazala kršitev svojih procesnih pravic zaradi dvomov, ki bi jih zadevni ukrep moral povzročiti v zvezi z njegovo združljivostjo z notranjim trgom, pravico navesti trditve, s katerimi želi dokazati, da je bila ugotovitev združljivosti tega ukrepa z notranjim trgom, do katere je prišla Komisija, napačna, kar a fortiori dokazuje, da bi morala Komisija pri presoji združljivosti tega ukrepa z notranjim trgom imeti dvome. Zato je Splošno sodišče pristojno, da preuči vsebinske trditve, ki jih je navedla tožeča stranka, da bi preverilo, ali te dejansko utemeljujejo tožbeni razlog, ki ga je izrecno navedla v zvezi z obstojem dvomov, zaradi katerih bi bilo treba uvesti postopek iz člena 108(2) PDEU (glej v tem smislu sodbi z dne 13. junija 2013, Ryanair/Komisija, C 287/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:395, točke od 57 do 60, in z dne 6. maja 2019, Scor/Komisija, T 135/17, neobjavljena, EU:T:2019:287, točka 77).

29 V zvezi s petim tožbenim razlogom, ki se nanaša na neobstoj obrazložitve izpodbijanega sklepa, je treba poudariti, da kršitev obveznosti obrazložitve pomeni bistveno kršitev postopka in je razlog javnega reda, ki ga mora sodišče Unije preizkusiti po uradni dolžnosti in se ne nanaša na vsebinsko zakonitost izpodbijanega sklepa (glej v tem smislu sodbo z dne 2. aprila 1998, Komisija/Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, točke od 67 do 72).

Utemeljenost

30 Najprej je treba preizkusiti peti tožbeni razlog.

Peti tožbeni razlog: neobstoj obrazložitve izpodbijanega sklepa

31 Tožeča stranka s petim tožbenim razlogom v bistvu trdi, da izpodbijani sklep na več mestih ni obrazložen.

32 Tožeča stranka s prvim delom petega tožbenega razloga trdi, da Komisija ni preučila, ali so bile težave upravičenke prehude, da bi jih lahko odpravila skupina sama, v smislu točke 22 Smernic. Poleg tega naj Komisija ne bi dokazala, da je bil vzrok težav upravičenke v njej sami in da niso bile posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v skupini, v smislu te določbe. V izpodbijanem sklepu naj bi bilo navedeno le, da je imela upravičenka negativen kapital in da se je bonitetna ocena družbe TAP Air Portugal zaradi zdravstvene krize znatno znižala. Vendar naj v izpodbijanem sklepu ne bi bilo navedeno, ali je samovoljno prerazporejanje stroškov v skupini prispevalo k temu rezultatu. Tožeča stranka v zvezi s tem poudarja, da sta obe delničarki, združeni v konzorciju AGW, dejavni tudi na področju prevoza prek njunih lastnih podjetij in da zato ni mogoče izključiti, da so ta podjetja imela prednost v škodo finančnega položaja družbe TAP Air Portugal.

33 Tožeča stranka v zvezi s točko 43 obrazložitve izpodbijanega sklepa trdi, da se je Komisija omejila na trditev, ne da bi to dokazala v zvezi z upravičenostjo prejemnice pomoči za reševanje, da „[č]eprav je prejemnica pod nadzorom drugih delničarjev, je vzrok težav, s katerimi se sooča, v njej sami, te težave so prehude, da bi jih odpravili njeni večinski delničarji ali drugi delničarji, in niso posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v korist njenih delničarjev ali drugih hčerinskih družb, kot je prikazano v točkah od 7 do 9 obrazložitve".

34 Po mnenju tožeče stranke Komisija sploh ni obrazložila, niti na kratko, domnevne nezmožnosti delničarjev, da se spopadejo s težavami upravičenke. Prav tako naj Komisija sploh ne bi preučila prerazporejanja stroškov v skupini in niti tega, ali je bil vzrok težav v upravičenki sami.

35 Komisija ob podpori Francoske republike, Republike Poljske in Portugalske republike prereka te trditve.

36 Najprej je treba opozoriti, da mora biti v skladu z ustaljeno sodno prakso obrazložitev, predpisana s členom 296 PDEU, prilagojena naravi zadevnega pravnega akta in ugotovitve institucije, ki je akt izdala, izražene tako jasno in nedvoumno, da lahko zadevne osebe razberejo razloge za sprejeti ukrep in pristojno sodišče opravi funkcijo nadzora. Zahteva po obrazložitvi se presoja glede na okoliščine posameznega primera, zlasti glede na vsebino pravnega akta, vrsto navedenih razlogov in interes, ki bi ga o ugotovitvah lahko imel naslovnik ali druge osebe, na katere se pravni akt neposredno in posamično nanaša. Ni potrebno, da so v obrazložitvi navedeni vsi dejanski ali pravno pomembni vidiki, saj se vprašanje, ali obrazložitev akta zadostuje zahtevam navedenega člena 296, ne presoja zgolj na podlagi besedila, temveč tudi z vsebino ter celotnimi pravnimi predpisi z zadevnega področja (glej sodbo z dne 8. septembra 2011, Komisija/Nizozemska, C-279/08 P, EU:C:2011:551, točka 125 in navedena sodna praksa).

37 V teh okoliščinah mora sklep, da ne bo uveden formalni postopek preiskave iz člena 108(2) PDEU, zajemati le razloge, iz katerih je Komisija menila, da ne gre za resne težave pri presoji združljivosti zadevne pomoči z notranjim trgom, in je treba tudi kratko razlago tega sklepa z vidika obveznosti obrazložitve, ki je določena v členu 296 PDEU, šteti za zadostno, če so v njej jasno in nedvoumno navedeni razlogi, iz katerih je Komisija presodila, da ne gre za take težave, pri čemer vprašanje utemeljenosti te obrazložitve s to obveznostjo ni povezano (glej v tem smislu sodbe z dne 22. decembra 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, točke 65, 70 in 71; z dne 27. oktobra 2011, Avstrija/Scheucher-Fleisch in drugi, C-47/10 P, EU:C:2011:698, točka 111, in z dne 12. maja 2016, Hamr – Sport/Komisija, T-693/14, neobjavljena, EU:T:2016:292, točka 54).

38 V zvezi z očitkom tožeče stranke, da Komisija na eni strani ni navedla razlogov, iz katerih je bil vzrok težav v upravičenki sami in te niso bile posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v skupini, ter na drugi razlogov, iz katerih so bile težave upravičenke prehude, da bi jih lahko odpravila skupina, katere del je bila, v smislu točke 22 Smernic, je treba opozoriti, da v skladu s to točko „[p]odjetje, ki pripada večji poslovni skupini ali ga je ta skupina prevzela, običajno ni upravičeno do pomoči na podlagi teh smernic, razen če je mogoče dokazati, da je vzrok težav v podjetju samem in te niso posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v skupini ter da so težave prehude, da bi jih lahko odpravila skupina sama“.

39 Cilj te prepovedi je torej skupini podjetij preprečiti, da bi stroške reševanja enega od podjetij, ki je njen del, prenesla na državo, če je to podjetje v težavah in če te težave izvirajo iz same skupine ali če ima ta skupina sredstva za njihovo odpravo (glej v tem smislu sodbo z dne 13. maja 2015, Niki Luftfahrt/Komisija, T-511/09, EU:T:2015:284, točka 159).

40 Iz tega izhaja, da so v točki 22 Smernic navedeni trije kumulativni pogoji, na podlagi katerih je mogoče pomoč, dodeljeno družbi, ki je del skupine, šteti za združljivo z notranjim trgom. Komisija mora tako preučiti, prvič, ali je upravičenka pomoči del skupine in po potrebi sestavo te skupine, drugič, ali je vzrok težav, s katerimi se sooča upravičenka, v njej in te niso posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v skupini, in tretjič, ali so te težave prehude, da bi jih lahko odpravila navedena skupina sama.

41 Komisija pa je v točki 43 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da:

„Čeprav je prejemnica pod nadzorom drugih delničarjev, je vzrok težav, s katerimi se sooča, v njej sami, te težave so prehude, da bi jih odpravili njeni večinski delničarji ali drugi delničarji, in niso posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v korist njenih delničarjev ali drugih hčerinskih družb, kot je prikazano v točkah od 7 do 9 obrazložitve. Glede [prejemnice] je razvidno, da so se zadevne težave še povečale z javnimi ukrepi brez primere, ki so jih Portugalska in druge države sprejele v zvezi z letalskim prevozom.“

42 Prvič, glede vprašanja, ali je upravičenka del skupine, je treba ugotoviti, da Komisija ni niti ugotovila niti predhodno pojasnila, ali je upravičenka del take skupine. Iz nobenega razloga izpodbijanega sklepa namreč ni razvidno, da bi Komisija opravila tako analizo. Točko 43 obrazložitve izpodbijanega sklepa je tako mogoče razlagati bodisi tako, da ne vsebuje nobenega stališča Komisije v zvezi s tem, bodisi tako, da je Komisija verjetno izhajala iz predpostavke, ne da bi to pojasnila, da je bila upravičenka del skupine v smislu točke 22 Smernic. Če namreč ne bi bilo tako, Komisiji ne bi bilo treba obravnavati drugih dveh pogojev, določenih v točki 22 Smernic. Poleg tega je Komisija v okviru preučitve navedenih pogojev navedla, da je upravičenka „pod nadzorom drugih delničarjev“, in se v zvezi s tem sklicevala na točko 3 obrazložitve izpodbijanega sklepa, v kateri so naštete družbe delničarke upravičenke, med katerimi je tudi konzorcij AGW.

43 Poleg tega, čeprav je Komisija za opis dveh izjem od prepovedi dodelitve ukrepa pomoči družbi, ki je del skupine, na podlagi Smernic uporabila enako besedilo kot v točki 22 Smernic, to, da se preprosto povzame besedilo navedene točke 22, ne more nadomestiti preučitve obstoja skupine.

44 V zvezi s tem je iz vlog glavnih strank in razprav na obravnavi razvidno, da si nasprotujeta glede tega, ali so bili upravičenka in njeni delničarji, zlasti konzorcij AGW, del skupine v smislu točke 22 Smernic. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je imela ob sprejetju izpodbijanega sklepa družba Parpública v lasti 50 % delnic upravičenke, konzorcij AGW 45 %, preostalih 5 % delnic pa je bilo v lasti tretjih oseb.

45 Tožeča stranka je v tožbi in na obravnavi trdila, da je ob sprejetju izpodbijanega sklepa upravičenka tvorila skupino s konzorcijem AGW, vključno z dvema delničarkama tega konzorcija, in sicer družbama HPGB SGPS SA in DGN Corporation. Ugotovljeno naj bi bilo, da konzorcij AGW in zadnjenavedeni družbi izvajata skupni in dejanski nadzor nad upravičenko.

46 Komisija je v odgovoru na tožbo in na obravnavi zanikala obstoj skupine v smislu točke 22 Smernic, katere del naj bi bila konzorcij AGW in upravičenka. Po njenem mnenju iz izpodbijanega sklepa ni razvidno, da gre za skupino, katere del sta bila upravičenka in konzorcij AGW. AGW naj bi bil konzorcij, ki ima v resnici delnice dveh fizičnih oseb, in naj ne bi bil podjetje.

47 Vendar taka ugotovitev ne izhaja iz izpodbijanega sklepa. Kot je bilo poudarjeno v točki 42 zgoraj, niti točka 43 obrazložitve izpodbijanega sklepa niti noben drug del tega sklepa ne vsebuje ugotovitve ali analize glede obstoja ali neobstoja skupine podjetij v smislu točke 22 Smernic in še manj glede sestave take skupine podjetij. Poleg tega je treba ugotoviti, da se je Komisija v točki 4 obrazložitve izpodbijanega sklepa omejila na predložitev informacij o družbah, ki jih je nadzirala upravičenka. Vendar izpodbijani sklep ne vsebuje informacij o razmerjih med navedeno upravičenko in družbami delničarkami, navedenimi v točki 3 izpodbijanega sklepa, zlasti konzorcijem AGW.

48 Natančneje, v zvezi s tem je treba poudariti, da se točka 21 (b) Smernic glede pojma „poslovna skupina“ sklicuje na Prilogo k Priporočilu Komisije 2003/361/ES z dne 6. maja 2003 o opredelitvi mikro, malih in srednjih podjetij (UL 2003, L 124, str. 36). V skladu z opombo 28 Smernic se namreč „[z]a določitev, ali je podjetje neodvisno ali del skupine, […] upoštevajo merila iz Priloge I k Priporočilu Komisije 2003/361“.

49 Kot pa je bilo ugotovljeno v točki 47 zgoraj, v izpodbijanem sklepu ni navedeno, ali je Komisija preučila, ali je mogoče zlasti ob upoštevanju meril iz navedene priloge upravičenko in družbe, ki imajo delnice v njej, opredeliti kot skupino v smislu točke 22 Smernic. Splošno sodišče torej ne more preveriti, ali je bilo tako.

50 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da obrazložitve ni mogoče prvič in naknadno navesti šele pred sodiščem, razen v izjemnih okoliščinah (glej sodbo z dne 20. septembra 2011, Evropaïki Dynamiki/EIB, T-461/08, EU:T:2011:494, točka 109 in navedena sodna praksa). Zato s pojasnili, ki jih je Komisija navedla v odgovoru na tožbo in na obravnavi, da upravičenka ni del skupine, ni mogoče dopolniti obrazložitve izpodbijanega sklepa med postopkom.

51 Drugič in ob predpostavki, da bi bilo treba točko 43 obrazložitve izpodbijanega sklepa razlagati tako, da temelji na implicitni premisi, da so bili upravičenka in njeni delničarji del iste skupine (glej točko 42 zgoraj), torej v nasprotju s trditvami Komisije iz odgovora na tožbo in na obravnavi, je treba ugotoviti, da Komisija ni zadostno pojasnila, zakaj je menila, da sta drugi in tretji pogoj iz točke 22 Smernic, na katera je bilo opozorjeno v točki 38 zgoraj, izpolnjena. V zvezi s tem je namreč Komisija v točki 43 obrazložitve izpodbijanega sklepa zgolj trdila, da je vzrok težav upravičenke v njej sami in da te „niso posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v korist njenih delničarjev ali drugih hčerinskih družb“ in da so bile navedene težave „prehude, da bi jih odpravili njeni večinski delničarji ali drugi delničarji“, ne da bi te trditve kakor koli podprla.

52 Čeprav se je namreč Komisija v točki 43 obrazložitve izpodbijanega sklepa sklicevala na točke od 7 do 9 in od 11 do 13 obrazložitve tega sklepa, je treba poudariti, da se je Komisija v točkah od 7 do 9 obrazložitve izpodbijanega sklepa omejila na pojasnila glede finančnega položaja upravičenke in težav, ki jih povzroča pandemija COVID-19. Poleg tega je v točkah od 11 do 13 obrazložitve izpodbijanega sklepa naveden vpliv motenj, ki jih povzroča navedena pandemija, na operativne rezultate družbe TAP Air Portugal in na njen likvidnostni položaj. V teh točkah obrazložitve torej nikakor ni pojasnjeno, ali je bil vzrok težav v upravičenki sami in te niso bile posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v skupini, ki naj bi jo sestavljali navedena upravičenka in njeni delničarji. V njih tudi ni predstavljen finančni položaj družb delničark upravičenke niti njihova morebitna zmožnost, da vsaj delno rešijo njene težave. Splošno sodišče torej ne more preveriti utemeljenosti zgoraj navedenih trditev.

53 Zato Splošno sodišče ne more preveriti, ali so pogoji, določeni v točki 22 Smernic, v obravnavanem primeru izpolnjeni in ali nasprotujejo upravičenosti prejemnice do dodelitve pomoči za reševanje. Izpodbijani sklep zato ne vsebuje razlogov, iz katerih je Komisija menila, da ne gre za resne težave pri presoji združljivosti zadevne pomoči z notranjim trgom v smislu sodne prakse, navedene v točki 37 zgoraj.

54 Peti tožbeni razlog je zato utemeljen, ne da bi bilo treba preučiti druge dele tega tožbenega razloga.

55 Nezadostna obrazložitev izpodbijanega sklepa torej povzroči razglasitev ničnosti tega sklepa. Točka 22 Smernic namreč določa pogoje, pod katerimi se pomoč za reševanje, dodeljena družbi, ki je del skupine, lahko šteje za združljivo z notranjim trgom. Vendar ob neobstoju zadostne obrazložitve izpodbijanega sklepa v zvezi s tem Splošno sodišče ne more opraviti nadzora nad tem, ali je Komisija upravičeno ocenila, da ne gre za resne težave pri presoji združljivosti zadevne pomoči z notranjim trgom. Zato je treba izpodbijani sklep razglasiti za ničen, ne da bi bilo treba preučiti druge tožbene razloge, ki jih je navedla tožeča stranka.

Ohranitev učinkov ničnega sklepa

56 Opozoriti je treba na sodno prakso, v skladu s katero lahko sodišče Unije, če je to utemeljeno iz nujnih razlogov pravne varnosti, v skladu s členom 264, drugi odstavek, PDEU v vsakem primeru posebej presodi, katere učinke zadevnega akta je treba šteti za dokončne (glej po analogiji sodbo z dne 22. decembra 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, točka 121 in navedena sodna praksa).

57 Iz te določbe torej izhaja, da lahko sodišče Unije, če meni, da je to potrebno, učinek ničnosti, ki izhaja iz njegove sodbe, omeji tudi po uradni dolžnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 1. aprila 2008, Parlament in Danska/Komisija, C-14/06 in C-295/06, EU:C:2008:176, točka 85).

58 Sodišče je v skladu s to sodno prakso možnost časovno omejiti učinke ugotovitve, da je predpis Unije ničen, izkoristilo takrat, kadar so nujni razlogi pravne varnosti, ki izhajajo iz celovite obravnave nasprotujočih si interesov, javnih in zasebnih, v obravnavnih zadevah, izključevali, da bi se dvomilo o pobiranju ali plačilu denarnih zneskov v skladu s tem predpisom za obdobje pred izdajo njegove sodbe (sodba z dne 22. decembra 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, točka 122).

59 V obravnavanem primeru Splošno sodišče šteje, da obstajajo nujni razlogi pravne varnosti, ki upravičujejo časovno omejitev učinkov razglasitve ničnosti izpodbijanega sklepa. Ugotoviti je namreč treba, da je bil zadevni ukrep odobren za že pretečeno začetno obdobje šestih mesecev, po katerem je morala Portugalska republika Komisiji v skladu s točko 55(d) Smernic predložiti bodisi dokazilo, da je bilo posojilo v celoti odplačano, bodisi načrt prestrukturiranja ali načrt za likvidacijo. Poleg tega se v skladu z navedeno določbo v primeru predložitve načrta prestrukturiranja pomoč za reševanje samodejno podaljša, dokler Komisija ne sprejme končne odločitve o načrtu prestrukturiranja, razen če odloči, da takšno podaljšanje ni upravičeno ali da ga je treba omejiti v času in obsegu.

60 V teh okoliščinah, v katerih je uporaba zadevnega ukrepa pomoči del postopka, ki še poteka in je sestavljen iz več zaporednih faz, bi izpodbijanje prejetja denarnih zneskov, določenih z zadevnim ukrepom pomoči, imelo posebej škodljive posledice za celoto javnih in zasebnih interesov. Natančneje, upoštevati je treba škodljive učinke motenj, ki jih povzroča pandemija COVID-19, na letalsko pokrivanje in gospodarstvo Portugalske, ter pomen družbe TAP Air Portugal za to pokrivanje in za gospodarstvo te države članice. Nazadnje je treba poudariti, da je ugotovljena nezakonitost neobstoj obrazložitve in ne vsebinska napaka. Te okoliščine lahko upravičijo časovno omejitev učinkov razglasitve ničnosti izpodbijanega sklepa.

61 Člen 266 PDEU določa, da mora Komisija, ki je avtor akta, ki je razglašen za ničen, sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev te sodbe.

62 Zato je treba učinke razglasitve ničnosti izpodbijanega sklepa zadržati, dokler Komisija ne sprejme novega sklepa. Glede na hitrost, s katero je Komisija ukrepala po predhodni priglasitvi in priglasitvi zadevnega ukrepa, se navedeni učinki zadržijo za obdobje, ki ne sme presegati dveh mesecev od datuma razglasitve te sodbe, če bi se Komisija odločila sprejeti nov sklep na podlagi člena 108(3) PDEU, in za dodatno razumno obdobje, če se Komisija odloči, da uvede postopek na podlagi člena 108(2) PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 22. decembra 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, točka 126).

Stroški

63 V skladu s členom 134(1) Poslovnika se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Komisija ni uspela, zato se ji v skladu s predlogi tožeče stranke naloži, da nosi svoje stroške in stroške tožeče stranke.

64 Poleg tega v skladu s členom 138(1) Poslovnika države članice in institucije, ki se kot intervenientke udeležijo postopka, nosijo svoje stroške. Francoska republika, Republika Poljska in Portugalska republika zato nosijo svoje stroške.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (deseti razširjeni senat)

razsodilo:

1. **Sklep Komisije C(2020) 3989 final z dne 10. junija 2020 v zvezi z državno pomočjo SA.57369 (2020/N) – COVID-19 – Portugalska – Pomoč družbi TAP se razglasi za ničen.**

2. **Učinki razglasitve ničnosti navedenega sklepa se zadržijo do sprejetja novega sklepa Evropske komisije na podlagi člena 108 PDEU. Navedeni učinki se zadržijo za obdobje, ki ne sme presegati dveh mesecev od datuma razglasitve te sodbe, če bi se Komisija odločila sprejeti nov sklep na podlagi člena 108(3) PDEU, in za dodatno razumno obdobje, če se Komisija odloči, da uvede postopek na podlagi člena 108(2) PDEU.**

3. Komisija nosi svoje stroške in stroške družbe Ryanair DAC.

4. Francoska republika, Republika Poljska in Portugalska republika nosijo svoje stroške.

Van der Woude Kornezov Buttigieg

Kowalik-Bańczyk Hesse

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 19. maja 2021.

Podpisi